

Katolicyzm

Kościół Rzymskokatolicki - jak każda wspólnota chrześcijańska - wywodzi swoje początki od Jezusa z Nazaretu. W Nim widzi Mesjasza i Syna Bożego, który dał początek istnieniu zbawczej wspólnoty. Kościół Rzymskokatolicki uważa siebie za jej kontynuatora. Określa się jako wspólnota ludzi wierzących w Chrystusa, zgromadzonych przez Ojca i połączonych w Duchu Świętym więzami tej samej wiary, tych samych sakramentów i tego samego zwierzchnictwa. Struktura wspólnoty kościelnej jest charyzmatyczno-hierarchiczna. Decyduje ona o istnieniu w Kościele grup, osób i instytucji pełniących funkcje niezbędne dla właściwego wypełniania powierzonej mu misji.

Świeccy powołani zostali przez Boga do uczestniczenia w zbawczej misji Kościoła. Fundamentem realizowania tego posłannictwa jest ich udział w troistej posłudze Chrystusa: kapłańskiej, prorockiej i królewskiej. Wynika stąd obowiązek głoszenia Ewangelii świadectwem słowa i przykładem życia, w warunkach właściwych każdemu stanowi. Udział w królewskiej misji Chrystusa zobowiązuje do wprowadzania zasad Królestwa Bożego w życie społeczne, zawodowe, a zwłaszcza rodzinne, tak by przeniknął je Chrystusowy duch prawdy, łaski i świętości, sprawiedliwości, miłości i pokoju.

Zakonnicy stanowią w Kościele grupę, która za swe powołanie uznała życie według tzw. rad ewangelicznych: ubóstwa, czystości i posłuszeństwa. Przez wypełnianie rad ewangelicznych przypominają w szczególny sposób prawdę o przemijającym charakterze dóbr tego świata.

Jezus Chrystus po swoim zmartwychwstaniu ukazał się nie całemu ludowi, ale tylko tym, którzy zostali uprzednio wybrani przez Boga na świadków - Apostołów. Im to dał nakaz nauczania, udzielania chrztu (Dz 10, 41 n.; Mt 28, 19-20) i odpuszczania grzechów (J 20, 22-23). Tych, którym Apostołowie i ich następcy przekazali w różnym stopniu swój urząd, nazywano biskupami, prezbiterami i diakonami. Wszyscy oni uczestniczą w sakramencie kapłaństwa (sacramentum ordinis).

Biskupi posiadają pełnię tego sakramentu. Stoją na czele Kościołów lokalnych lub są pomocnikami biskupów kierujących Kościołem lokalnym. Wraz z biskupem Rzymu stanowią kolegium biskupie, które jest podmiotem najwyższej i pełnej władzy w Kościele.

Prezbiterzy nie posiadają wprawdzie pełni kapłaństwa, uczestniczą jednak, tak jak i biskupi, w kapłaństwie Chrystusowym i na mocy udzielonych im święceń współdziałają z biskupami w posługach głoszenia Ewangelii, pasterzowania i sprawowania kultu Bożego.

W sakramencie kapłaństwa mają też udział diakoni. Wyświęca się ich jednak „nie dla kapłaństwa, lecz dla posługi”. W łączności z biskupem i prezbiterami biorą udział w posłudze liturgii. Powierza im się sprawowanie niektórych sakramentów; pełnią też posługę słowa, w imieniu biskupa i proboszcza angażują się w działalność społeczną i charytatywną.

W kolegium biskupów miejsce wyjątkowe zajmuje biskup Rzymu - Papież. Jego urząd rozumiany jest przez Kościół Rzymskokatolicki jako szczególnie doniosła służba jedności we wspólnocie kościelnej. Do jej skutecznego wypełniania papież wyposażony został w charyzmat pełnej, najwyższej i powszechnej władzy oraz związany z nim charyzmat nieomyślności w sprawach wiary i obyczajów, kiedy przemawia jako nauczyciel całego Kościoła i zobowiązuje do wierzenia. Prymat papieski i nieomyślność należy widzieć w kontekście kolegium biskupiego i całego Kościoła. Normą prymatu i nieomyślności jest Pismo św. i Tradycja kościelna, a także sakramentalna i episkopalna struktura Kościoła.

Uroczystym zgromadzeniem kolegium biskupów, zwołanym w celu obradowania nad istotnymi sprawami Kościoła, jest sobór powszechny (ekumeniczny). Przez tę instytucję uwydatnia się w sposób szczególny odpowiedzialność biskupów za całość życia wspólnoty kościelnej. Sobór zwołać może wyłącznie papież jako głowa kolegium biskupiego. Do udziału w obradach mogą też zostać zaproszone osoby nie będące biskupami.

Aby zapewnić biskupom czynny udział w kolegalności między dwoma soborami ekumenicznymi, papież Paweł VI powołał do życia nowy organizm: synod biskupów. Spełnia on rolę doradczą. Ułatwia porozumienie między biskupami a papieżem przynajmniej co do głównych punktów doktryny i sposobów działania Kościoła.

Wiara Kościoła wyrasta z Pisma św. i Tradycji. Nad właściwą interpretacją wiary i jej integralnością czuwa Urząd Nauczycielski Kościoła. Pismo św., Tradycja i Urząd Nauczycielski decydują o treści i kształcie wiary.

1) Pismo Święte

Kościół uważał zawsze Pismo św. za najwyższą regułę wiary. Zostało ono bowiem spisane pod natchnieniem Ducha Świętego i przekazuje niezmiennie słowo samego Boga. Bóg jest pierwszym autorem Biblii. Poprzez nią spotyka się z człowiekiem i nawiązuje z nim rozmowę. Autorzy ludzcy przekazali nam inspirowane przez Ducha Bożego treści za pomocą współczesnego im języka, w

ramach ówczesnej kultury oraz w opowie gatunku literackiego stosowanego w ich środowisku.

Ścisły związek Pisma św. z wiarą Kościoła uzasadnia fakt, że Biblia jest księgą Kościoła, to znaczy, że powstała ona we wspólnocie kościelnej i jest do niej skierowana.

2) Tradycja

W teologicznym sensie możemy powiedzieć, że Tradycją Kościoła jest sam Jezus Chrystus, który jako Pan i Zbawiciel jest stale obecny w swoim Kościele, wypełniając do końca dzieło zbawienia. Duch Święty posłany Kościołowi przez Ojca i Syna czuwa nad tym, by słowo Chrystusowe było autentycznie głoszone w Kościele, oraz sprawia, że zamieszkuje ono w wiernych. Tradycja wywodząca się od Chrystusa i mieszkająca we wspólnocie kościelnej jako Jego słowo przybiera liczne i różne formy. Zawiera się ona w liturgii i pobożności wiernych, w wystąpieniach Urzędu Nauczycielskiego i pismach Ojców Kościoła, zachowana jest w sztuce sakralnej, może nią być także przykład chrześcijańskiego życia przekazywany w rodzinie z pokolenia na pokolenie.

Nie wszystkie świadectwa Tradycji mają tę samą wartość, a nawet nie wszystkie uznać można za autentyczne. Dla określenia ich prawdziwości stosuje się dwa podstawowe kryteria. Pierwszym jest sam Jezus Chrystus i jego słowo utrwalone w Piśmie Św. Biblia zawiera wszystkie prawdy, które są człowiekowi niezbędne do zbawienia. Inne formy określające wiarę Kościoła są jedynie rozwinięciami, komentarzami bądź streszczeniami tego, co mówi Pismo. Stąd też Biblia jest zasadniczym miernikiem autentyczności świadectw Tradycji. Drugim kryterium jest zgodność pojedynczego świadectwa z wiarą całego Kościoła, z wiarą, która była w Kościele wyznawana zawsze, wszędzie i przez wszystkich. Stanowisko takie nie wyklucza, rzecz jasna, opinii, że Kościół stopniowo w swoim procesie dziejowym dochodzi do pełnego poznania powierzonej mu prawdy.

3) Urząd Nauczycielski Kościoła

Odpowiedzialnością za prawowierny sposób nauczania obarczeni zostali od początku w Kościele ci, którzy pełnili urząd kierowania Kościołem (por. 1 Tm 4, 16; 2 Tm 1, 13-14; 2 Tm 4, 1-2). Tradycja ta zadecydowała o ukształtowaniu się Urzędu Nauczycielskiego Kościoła. Urząd ten w sposób zwyczajny stanowią biskupi, gdy nauczają jednomyślnie w sprawach wiary i obyczajów, trwając przy tym w łączności między sobą i z biskupem Rzymu. W sposób nadzwyczajny sprawują go biskupi zgromadzeni na soborze powszechnym, kiedy są dla całego Kościoła nauczycielami i sędziami w sprawach wiary i obyczajów. Tak samo wypełnia Urząd Nauczycielski biskup Rzymu, gdy jako głowa kolegium biskupów oraz jako najwyższy pasterz i nauczyciel wszystkich wiernych ogłasza definitywnym aktem naukę dotyczącą wiary i obyczajów. We wszystkich tych przypadkach Urząd Nauczycielski cieszy się przywilejem nieomyślności.

Zadaniem Urzędu Nauczycielskiego jest wykładanie słowa Bożego w sposób autorytatywny. Jest, więc Urząd nie ponad Słowem, lecz mu służy, nauczając tego, co zostało przekazane.

W wypełnianiu nauczycielskiego zadania biskupi pozostają zawsze w łączności ze wspólnotą całego Kościoła, albowiem ogół wiernych, mając udział w prorockiej funkcji Chrystusa, posiada nadprzyrodzony zmysł, który dzięki pomocy Ducha Świętego pozwala mu niezachwianie trwać przy wierze (KK 12). Istotną rolę w nauczaniu kościelnym odgrywa współpraca biskupów z teologami. Biskupi korzystają z ich poszukiwań naukowych, by uczynić głoszenie Ewangelii łatwiej dostępnym dla współczesnego człowieka. Wiara Kościoła żyje, więc i kształtuje się w ciągłej konfrontacji Urzędu Nauczycielskiego z życiem wiernych, przepowiadaniem kapłanów i badaniami teologów.

4) Wiara Kościoła

Wiara jest odpowiedzią człowieka daną objawiającemu się Bogu. Bóg wychodzi człowiekowi na spotkanie i daje mu „światłe oczy serca” dla rozpoznania najwyższej prawdy (Ef 1, 17 n.). Wiara jest więc darem Boga, który zaprasza człowieka do wspólnoty z sobą. Inicjatywa Boża w procesie uwierzenia nie wyklucza jednak wolności człowieka. Zawierzenie Bogu dokonuje się w rozumnym i wolnym akcie wiary, w którym człowiek angażuje całą swoją egzystencję. W wierze człowiek spotyka się z Bogiem i wchodzi z nim we wspólnotę przyjaźni. Bóg osobowy stanowi więc centrum wiary, jest treścią wiary.

Kościół jako wspólnota wiary przez czynności kultyczne oddaje cześć Bogu, w którym uznaje istotę najwyższą, swego Stwórcę i Pana. Obok kultu najwyższego, oddawanego Bogu (kult adoracji - *cultus laetiae*) Kościół Rzymskokatolicki uznaje także kult Najświętszej Dziewicy Maryi - Matki Bożej (kult szczególnego szacunku- *cultus hyperduliae*) oraz świętych (kult szacunku - *cultus duliae*); szacunkiem też darzy relikwie i inne przedmioty mające związek z Osobą Jezusa Chrystusa, Jego Matki oraz świętych.

Akty kultu są najpełniejsze, gdy angażują człowieka zarówno wewnętrznie, jak i zewnętrznie, tzn. gdy cześć oddawana Bogu w duchu połączona jest z odpowiednimi gestami. Miarą autentyczności kultu jest życie moralne człowieka (por. Mt 7, 21). Kult Chrystusa uobecnia się w sakramentach, w nich bowiem ciągle na nowo urzeczywistnia się dzieło zbawcze Jezusa. Człowiek uczestnicząc w liturgii sakramentów włącza się tym samym w doskonały kult Jezusa Chrystusa.

Sakramenty umożliwiają udział w Tajemnicy Paschalnej Zbawiciela, czego efektem jest łaskawe działanie w nas Ducha Świętego, który prowadzi człowieka do życia w miłości Ojca. Każdy z sakramentów na swój sposób daje łaskę życia z Bogiem bądź umacnia tę łaskę w człowieku.

W XVII wieku Kościół wypowiedział się oficjalnie, że jest siedem sakramentów: Chrzest, Eucharystia, Bierzmowanie, Pojednanie (Pokuta), Namaszczenie chorych, Kapłaństwo, Małżeństwo. Wprawdzie Pismo Św. nie mówi nic o liczbie sakramentów, jednak od najdawniejszych czasów żywa była w Kościele tradycja obrządków, które traktowano jako skuteczne znaki łaski. Spośród wszystkich sakramentów najwyraźniej mówiono o tym w odniesieniu do Chrztu i Eucharystii. Te dwa sakramenty stanowią centrum sakramentalnego życia Kościoła.

Kościół - wspólnota wiary i kultu - ma także charakter misyjny. W wypełnianiu funkcji zbawczego pośrednictwa, powierzonej Kościołowi przez Chrystusa, nie ogranicza się on do samego misjonowania. Kościół od samego początku angażuje się w działalność charytatywną. Należy ona do najbardziej przekonujących form głoszenia Ewangelii.

Obok działania w dziedzinie dobroczynności Kościół odczuwa potrzebę zaangażowania się w inne sfery życia społecznego. Jego właściwy stosunek do świata określany jest przez cel, który przed nim stoi, a jest to cel zbawczy i eschatologiczny, mianowicie spotkanie z Panem w dniu jego powtórnego przyjścia.

Charakter posłannictwa Kościoła wymaga, by nie wiązał się on z żadnym systemem społecznym, politycznym czy kulturowym. Jego cechą jest uniwersalność, która pozwala mu poświęcić się misji głoszenia pokoju i pojednania między narodami, obronie godności i podstawowych praw człowieka.

W jedności z Kościołem Rzymskokatolickim pozostają - autonomiczne liturgicznie i eklezjalnie - katolickie Kościoły Wschodnie (unijne), np. w Polsce istnieje Kościół Greckokatolicki, który liczy ok. 150 tys. wyznawców. Liczba wyznawców Kościoła Rzymskokatolickiego w świecie wynosi ok. 960 mln, z tego ok. 290 mln mieszka w Europie (w Polsce, - ok. 36 mln).